

Referat fra KOSTRA-VAR-møte 21/5-2012

Tilstede:

Carl Fredrik Nordheim	Folkehelseinstituttet (FHI)
Liliane Myrstad	FHI
Bent Devik	Kommunal- og regionaldepartementet (KRD)
Kai Hagestrø	Bærum kommune (KS)
Øivind Ryenbakken	Oslo kommune (KS)
Ole Lien	Norsk Vann
Roy Ulvang	Avfall Norge (fram til lunsj)
Terje Farestveit	Klima og forurensningsdirektoratet (Klif)
Gisle Berge	Statistisk sentralbyrå (SSB)
Eva Vinju	SSB
Anni Sutatip Thirpaks Fretheim	SSB
Kari B. Mellem	SSB (referent)

Via video:

Elisabeth Møyland	Klif
Hanne Hildonen	Klif
Hege Rooth Olbersveen	Klif

Fraværende:

Morten Nicholls	Mattilsynet
Simen Sæterdal	SSB

Merk: nummereringen nedenfor henspeiler på tilsvarende nummerering i møteinnkallelsen.

1. Velkommen og innledning

Dagsorden og referat fra forrige møte ble gjennomgått.

Oppfølgingspunkter i referatet fra forrige møte:

Drikkevann:

- Organisasjonsform for vannverkene. Se punkt. 2.5.
- FHI gjenopptar henvendelsen til Mattilsynet vedr. å få opplysninger om vannforbruk på sektorer, opplysninger om ledningsnettets materialtyper og alder, utvidelse og lekkasjereparasjoner samt avbrudd i vannforsyningen fra vannverk som forsyner færre enn 50 fastboende personer.

Avfall:

- Eva har undersøkt mulighetene for å lage en teknisk løsning slik at de interkommunale selskapene kan rapportere på vegne av kommunene.
Den eksisterende delegeringsfunksjonen kan benyttes av kommunene ved at de oversender hele eller deler av skjemaet til det interkommunale selskapet. Det er også teknisk mulig at SSB administrerer en slik løsning, men det vil bli veldig vanskelig å organisere. Det er derfor ikke arbeidet videre med denne saken.
- Det vurderes å endre spørsmålsteksten eller veiledningen (i punkt 6) vedrørende gjenvinningsstasjoner slik at de også omfatter kommuner som benytter gjenvinningsstasjoner i andre kommuner.

- Ombruk. Klif viser til veiledning til forurensningsloven § 27 som sier at tekstiler levert til Fretex, UFF og lignende ikke skal registreres som avfall. Dette blir derfor ikke inkludert i husholdningsavfallsmengdene for 2011.
- Skjema 21 er endret slik at spørsmålet om hytter renovasjon står separat.

Avløp:

- Gisle har hatt kontakt med KOSTRA-IT vedrørende import av data fra en flat fil (som alternativ til å punche inn alle data manuelt i skjema). Løsningen er teknisk mulig, men lite brukervennlig og den er derfor ikke tilgjengelig for kommunene.
- Ole følger opp spørsmålet om det er mulig å fravike beregningsmåten for pe som er beskrevet i Norsk Standard. Dette gjelder spesielt for hotell, skoler etc hvor man ønsker å benytte vannforbruk for å beregne pe (dvs. den delen av pe som ikke direkte er ”befolkning”).

Kostnadsdekning:

- Faktaarkene er endret slik at det publiseres funksjonsdelte grunnlagsdata og nøkkeltall.
- Det er få kommuner som rapporterer kapitalutgifter hos ekstern produsent, men de skal fortsatt være med i skjemaet, da tallene benyttes i benchmarking-sammenheng.

2. Kort gjennomgang av status for rapporteringsåret 2010

2.1 Skjema 21 Husholdningsavfall og 21C Husholdningsavfall i interkommunal renovasjon.

Skjema 21:

Datainngangen har vært omtrent som i fjor. 409 kommuner har levert skjema, men det mangler avfallsdata for kun 4 kommuner. De fleste data om avfallsmengder kommer fra de interkommunale selskapene.

Skjema 21C:

Alle skjemaene er innrapportert. Av en figur som viser status for innrapportering er det tydelig at det har hatt god effekt å sende en påminnelse om innrapportering dagen før fristen utløper.

2.2 Skjema 22 Kommunale gebyrer knyttet til bolig

Datainngangen er omtrent som fjoråret. 417 kommuner har levert skjema 22, mot 416 i fjor.

Estimatene er tatt ut fra publiseringen i mars, grunnet problemer med beregningene. De kan bli satt inn igjen til juni-publiseringa, evt til neste år.

Det er ikke planlagt noen endringer i skjemaet. DS publiseres 27. juni.

2.3 Skjema 23 Kostnadsdekning i vann-, avløps- og avfallssektoren

Datainngangen var noe lavere enn i fjor ved publiseringen i mars, men den har økt fram mot publiseringen i juni. Per 18.mai hadde 408 kommuner sendt inn skjema mot 404 totalt i fjor. Det er fortsatt data for avfallssektoren som har størst frafall, og dette frafallet har økt i forhold til fjorårets rapportering.

Oppfølging: SSB (Kari) sender et brev til de interkommunale avfallsselskapene om kommunenes rapporteringskrav til høsten. Brevet settes opp i samarbeid med KR D (Bent).

For noen kommuner er det manglende sammenheng mellom utgående og inngående saldo for selvkostfondet.

Oppfølging: Kari oppretter en kontroll slik at inngående saldo sjekkes mot utgående saldo foregående år.

2.4 Skjema 26A, 26B1, 26B2, 26C og 26D

Skjema 26A er på kommunenivå, mens de øvrige 26B1, 26B2, 26C og 26D er på anleggsnivå (et skjema per anlegg).

26A (Avløpsanlegg < 50 pe)

29 kommuner har ikke rapportert (omtrent samme nivå som i fjor, men nøyaktig hvilke kommuner som ikke rapporterer varierer noe).

Ca 180 kommuner har digital kartlegging av minst 95 prosent av ledningsnett, og 54 kommuner har digital kartlegging av mindre enn 5 prosent av ledningsnettet. I gjennomsnitt er 74 av ledningsnettet kartlagt digitalt. Ved å vekte beregningen mot lengde spillvannsnett øker gjennomsnittet til 92 prosent.

26B1 og 26B2 (avløpsanlegg ≥ 50 pe)

Innrapporteringen er på omtrent samme nivå som i fjor – totalt ca. 2500 skjema (et per avløpsanlegg).

Ved å sammenligne antallet preutfylte skjemaer med det som er innrapportert er det 10 prosent som ikke er innsendt, og det er 31 nye anlegg som har rapportert.

Det er de vestlige og nordlige fylkene som har størst antall manglende innrapportering, men det er også disse fylkene som har flest anlegg.

Ca. 700 anlegg har rapportert tall for vannmengde, og det er et antall som samsvarer med hva Klif forventer.

Når det gjelder data for BOF₅ og KOF er det mange flere anlegg som har rapportert tall for utslipp enn tall for påslipp. I tillegg har også datainngangen har økt merkbart for de to parametrene sett KOSTRA perioden under ett – flere anlegg rapporterer BOF₅ og KOF (i motsetning til TOT-P som er mer stabil).

26C Behandling og disponering av avløpsslam

Totalt 126 skjema rapportert. Dette er noe høyere enn i fjor, men 13 prosent av de preutfylte skjemaene er ikke sendt inn.

26D Offentlig ledningsnett for avløpsanlegg omfattet av Forurensningsforskriften kapittel 14

Sammenlignet med fjoråret er datainngangen noe lavere. Det er rapportert 390 skjema, og sammenlignet med preutfyllingen av skjemaet så mangler det 20 skjema (5 prosent).

2.5 Vannverksregisteret (Vreg)

Det er det tredje året Mattilsynet har ansvaret for innrapportering. Mattilsynets hovedkontor har en koordinerende rolle i innrapporteringen, og Mattilsynets distriktkontorer sender ut brev om innrapportering, purrebrev, evt. varsel om pålegg og kvalitetssikrer data. FHI assisterer Mattilsynet i kvalitetssikringen og utarbeider rapporter/oversikter både som forvaltningsstøtte til Mattilsynet og for eget behov.

FHI skal fortsette den rollen de har, og det er etablert en forvaltningsstøtteavtale slik at dobbeltarbeid unngås. FHIs inntrykk er at det ”nye” innrapporteringssystemet – MATS – fungerer bedre og bedre for hvert år.

FHI får oversendt filuttrekk ca. 1 gang per måned.

Svarprosent per 18. mai:

358 (86 %) av 414 kommuner har per 27. april sendt inn data for vannverk som forsyner minst 95 % av fastboende personer tilknyttet kommunale vannverk. Det er en økning fra 325 (79 %) kommuner pr 16.04 i fjor.

Svarprosenten er veldig varierende mellom distriktskontorene, men totalt sett er den nå nesten på linje med 2009 (før omlegging av innrapporteringen).

FHI har hatt fokus på følgende:

- Kvalitetssikret antall personer tilknyttet i 2011 – SSB befolkningstall pr kommune er benyttet og datagrunnlaget er forbedret
- Fortsatt arbeid med kvalitetssikring av nøkkeldata – tilsynsobjekter.
- Vannforbruk på sektorer – justere når filteret skal tre i kraft. Nå ved 50 p. – forslag v/20 p.
- Laget kvalitetssikringsfil for de årlige dataene for Mattilsynet ultimo april
- Organisasjonsform fortsatt et problem. SSB har et avkrysningssystem som benyttes i noen skjema, og tilsvarende løsning ble foreslått for Mattilsynet. Dette ble avslått, da de henter data direkte fra Brønnøysundregisteret og bruker den organisasjonsformen som er registrert der. FHI må derfor fortsette med en manuell gjennomgang.

SSB ytret ønske om tidligere overlevering enn tilfelle er nå av eksterne data til KOSTRA-vann faktaarket, da det blir svært liten tid til revisjon og kryssjekk mot økonomidata som rapporteres i KOSTRA. Dette er imidlertid vanskelig å få gjort noe med i følge FHI siden det er mange delprosesser man må igjennom før et endelig eksternt datasett kan overleveres SSB.

3. *Avfall*

3.1 Er det behov for endringer i rapporteringen?

- En ny indikator om andel husholdningsavfall som energiutnyttes er ønsket fra KOSTRA-klima- og energigruppa. KOSTRA-VAR gruppa mener at den nye indikatoren bør presenteres både i faktaarket for energi og for avfall.
Klif mener at det er interessant å ha en slik indikator, og at de øvrige indikatorene bør tilpasses slik at de blir likelydende.
Oppfølging: Eva lager en ny indikator og tilpasser de øvrige.
- Tekstil levert til Fretex, UFF etc. Regnes det som avfall?
Klif: I veiledningen til forurensningsloven § 27 er tekstil nevnt som eksempel på noe som ikke er avfall. Basel-konvensjonen har en annen tolkning, og Klif vil ta dette spørsmålet opp til diskusjon.
Hvis konklusjonen blir at tekstilene skal regnes som avfall, mener Avfall Norge at en naturlig konsekvens må være at dette avfallet blir kommunens ansvar.
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen (RfD) har konteinere for tekstil, og dette blir regnet som avfall. Det som i samme område leveres til Fretex/UFF blir ansett som ombruk og ikke som avfall. Avfall Norge har laget et notat om tekstiler som er oversendt Klif.
Oppfølging: Klif gir tilbakemelding til VAR-gruppa etter at det er avklart om tekstilene skal telles med i husholdningsavfallet eller ikke.
- Det er ønskelig at tabellene i statistikkbanken organiseres og grupperes på en mer oversiktlig og brukervennlig måte. Planen er å dele opp nivå 3 i flere tabeller for å bedre oversikten.
Oppfølging: Eva setter opp et forslag til nytt oppsett og sender til gruppas medlemmer.

- Eva tok opp spørsmålet om det er ønskelig at spørsmål om biogassproduksjon kommer inn i skjemaet. Klif støtter forslaget.
Oppfølging: Eva setter inn spørsmål om biogass i skjema 21 og 21c.
- Nyttbart matavfall. Er dette et tema som SSB skal bruke ressurser på?
Dette er et aktuelt tema i forhold til avfallsminimering, og Klif har det på dagsorden. Et forslag kan være å ha et prosjekt i enkelte kommuner. MEPEX og Østfoldforskning har gjort noen undersøkelser på dette området. SSB kan ta kontakt for å få informasjon om metoder og definisjoner.
Oppfølging: Klif gir tilbakemelding på om det er behov for statistikk på dette området når temaet er diskutert internt.
- Blandet brennbart avfall; er det en fraksjon som skal vises i statistikken?
Oppfølging: Klif gir tilbakemelding når temaet er diskutert internt.
- Begrepet ”Sendt til” i skjema og tabeller erstattes med ”Levert til” etter forslag fra Avfall Norge, da dette oppfattes som forskjellig med tanke på videre behandling av avfallet. Ved bruk av ”Levert til” vil det tydeliggjøre at det bare sies noe om neste ledd i avfallsbehandlingen, og som oppgavegiverne vet noe om.
- SSB har gjennomført en intern revisjon av statistikken for husholdningsavfall. Det ble i den forbindelse stilt spørsmål ved følgende:
 - Hytterrenovasjon: Er beregningene og justeringene for antallet innbyggere er nøyaktig nok? Dette har kun betydning for beregning av avfall per innbygger kommunene. Klif har ingen synspunkter på dette, og har ikke fokusert på den problemstillingen.
 - Skjemaene inneholder informasjon om selve renovasjonsordningen. Er dette interessante og aktuelle opplysninger?
Klif anser det for opplysninger som er ”kjekt å ha”, mens Avfall Norge mener at det er aktuelt i benchmarkingssammenheng og mener at spørsmålene bør videreføres.
 - Eksport. Har Klif tall for eksport som kan benyttes, og er kvaliteten bedre enn opplysningene gitt av kommunen?
Oppfølging: Klif har data for eksport, da dette er rapporteringspliktig. De kommer tilbake med informasjon om datakvalitet og omfang.

3.2 Hvilke ønsker har Avfall Norges renovasjonsbenchmarking (RBM)

Renovasjonsbenchmarkingen gjennomføres hvert annet år (gjennomført for 7. gang i år). Deltakere er i hovedsak renovasjonsselskaper (IKS) og noen kommunale virksomheter. I 2012 har RBM 23 deltakere som representerer 107 kommuner og 2,3 millioner innbyggere. I de mellomliggende årene utføres videreutviklingsarbeid.

RBM gjør en sammenligning av systemeffektivitet og kostnadseffektivitet, og hele verdikjeden analyseres. Datamodellen omfatter alle deler av virksomheten og alle aktuelle renovasjonsordninger; kostnader, mengder, aktivitet, rammer, standardindikatorer og kundetilfredshet.

Informasjon fra KOSTRA kan ikke benyttes som datagrunnlag, da det ikke er detaljert nok. BM-systemet har 400 – 600 spørsmål i et excel-regneark.

Synergier for KOSTRA/RBM kan være at troverdigheten økes gjennom ”gjenkjenning” av tall, og en kontroll av RBM-tall mot KOSTRA.

Forslag/ønsker:

- Samordne definisjoner
 - Bruke definisjoner fra RBM i KOSTRA-skjema der det er hensiktsmessig.
 - Samme ”grensesnitt” for aktiviteter og avfallsfraksjoner
 - Rendyrking av husholdningsavfall (HA)
 - Bruke samme avfallsfraksjoner som i RBM
 - Tonnasjer/ økonomitall knyttet til økonomisk transaksjon (”levert til”) er sikre tall
 - Gjenvinningsstasjoner er ”usikre” tall
 - Datafangst i KOSTRA - Forenkling i innrapportering
 - Kobling til eksisterende registre
 - Returselskapenes registre (EE-registeret, Grønt punkt),
 - Avfallsdata (skjema 21)
 - Rapporteringsansvaret flyttes til IKS`ene?
 - Bruke RBM erfaringer til å gjøre KOSTRA data bedre?
- Bruk av registerdata vil gi færre rapporteringer/ punchinger for kommunene og færre feilkilder i rapporteringen
- Merknader KOSTRA 2010
 - ”Observasjoner” fra merknadsfeltet:
 - Ulik praksis på delegering fra kommune til selskap
 - Kommuner som rapporterer får tallene fra selskapet (– feilkilde?)
 - Kompetansen/ kunnskapen om systemet sitter i selskapene.
 - Uklarhet rundt definisjoner
 - Treg opplasting av skjema

Oppfølging:

- SSB innkaller til et møte som avholdes etter sommeren hvor definisjoner og begreper er temaet.
- SSB undersøker om kvaliteten fra registrene er gode nok, og om de gir detaljert informasjon om avfallet fra husholdningene

Avfall Norge foreslår også at rapporteringsansvaret flyttes fra kommunene til IKS. I dag kan det forekomme noen grad av ansvarsfraskyving, og en klarere ansvarsfordeling vil kunne rette på dette. Teknisk sett er det mulig, og det må vurderes på sikt om IKS`ene skal rapportere alt for kommunene. For å kunne håndtere dette, må omleggingen gjelde alle IKS`er og deres medlemskommuner. En mulighet er å ta med et spørsmål i neste års rapportering om IKS`et sitter med alle opplysningene om renovasjonen i den enkelte kommune.

3.3 Muligheter for differensiert rapportering i KOSTRA

Punktet var satt opp på dagsordenen for å diskutere hvilke tekniske muligheter det var for at skjemaene for husholdningsavfall kunne inneholde en frivillig del for RBM. Dette bortfaller da det er et så stort antall spørsmål i RBM at KOSTRA-skjemaen vil bli alt for store og trege.

4. *Avløp. Nye indikatorer for oppfyllelse av rensekrav.*

4.1 Beregning av indikatorene

Det er laget en prosedyre for beregning av oppfyllelse av rensekrav, og det har vært avholdt et møte med deltagere fra Klif og SSB.

Det er mangler i både krav og utslippsrapportering, noe som medfører at det blir en stor andel avløpsanlegg som ikke kan bedømmes i forhold til oppfyllelse av rensekrav. Med bakgrunn i data fra 2010 er 35 % av befolkningen tilknyttet anlegg ikke kan bedømmes, enten på grunn av at rensekrav ikke er tilgjengelig i Forurensning (kapittel 14 anlegg) eller skjema 26B1

(kapittel 13 anlegg), eller at man sitter på rensekrav men utslippsdata mangler for aktuell parameter – følgelig eksisterende krav kan ikke vurderes.

4.2 Publisering

SSB foreslår at indikatoren skal vise hvor stor andel av befolkningen som er tilknyttet offentlige anlegg som oppfyller rensekravene.

Det vil i fra gruppas side være ønskelig med lavere andel som ikke kan vurderes i forhold til oppfyllelse av rensekrav. Spørsmålet er da hvordan dette skal gjøres? Man står trolig framfor to ulike alternativer, eventuelt en kombinasjon av de to. Man kan enten legge ut de resultater slik det ser ut per nå (med en stor andel som ikke kan vurderes mot oppfyllelse av rensekravene) – regelrett synliggjøre feil og mangler og satse på at kommunene tar tak i det i fokusets søkelys. Alternativt kan man informere kommunene i forkant av en framtidig publisering at de har mangler i datagrunnlaget, og at disse dataene må legges inn i neste KOSTRA periode – man forsøker mer dialog med intensjon om å forbedre datagrunnlaget før man tar skrittet å publisere.

Klif mener at det må være et klart budskap i indikatoren, og den bør ikke inneholde for stor usikkerhet.

Oppfølging: Gisle beregner og utarbeider tall (basert på 2011-data, vårens rapportering) for indikatoren som presenteres for KOSTRA-VAR-gruppa før publiseringen i 2013. Gruppa tar da stilling til om indikatoren skal publiseres.

5. *Bruk av filuttrekk*

Avfall:

Avfall Norge skal sjekke ut om det vil ha noe for seg å tilby bruk av filuttrekk for å rapportere inn avfallsmengder. For opplysningene om renovasjonen i kommunen regner vi ikke med at det er aktuelt med filuttrekk. I innrapporteringen for 2011 ba vi om opplysninger om hvilke systemleverandør som ble brukt til vektsystemene med tanke på standardisering av evt filvedlegg/rapport. Her så vi at markedet stort sett var delt mellom 2 leverandører, noe som skulle tilsi gode muligheter for standardisering.

Avløp:

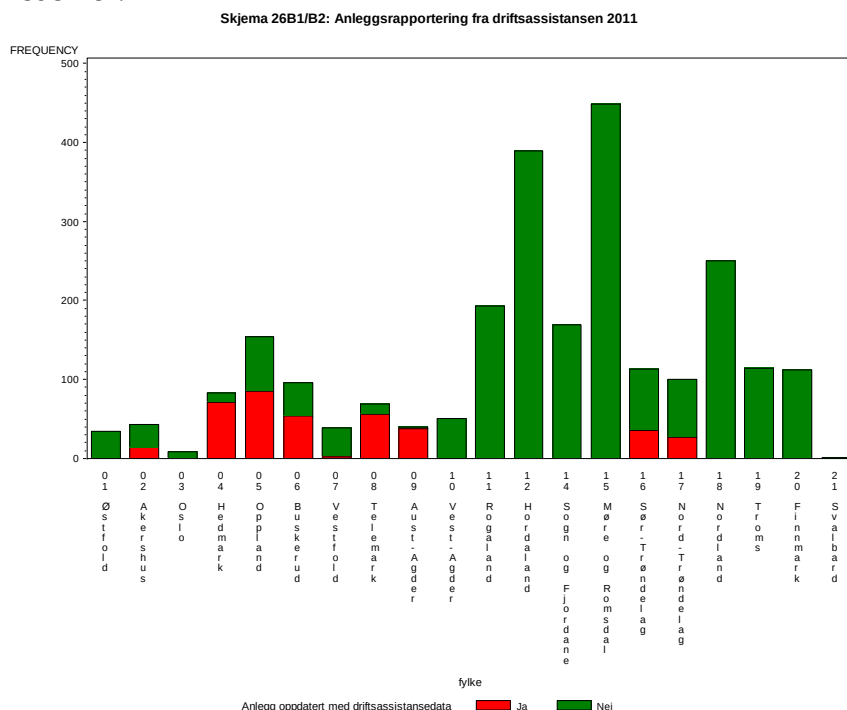
På avløpsområdet brukes filuttrekk i KOSTRA allerede i dag gjennom driftsassistanse-rapporteringen. Driftsassistanter på Østlandet og i Trøndelag har nemlig over flere år rapportert deler av skjema for kommunen (utslipps- og rensekrav data, pluss noe tungmetalldata i slammet), men det krever imidlertid at driftsassistansen bruker applikasjonen AVLØP2000 for å generere en flat fil som inngår i KOSTRA. Bruken av filuttrekk/flat fil kan trolig med fordel utvides dersom det lages en standardisert og brukervennlig løsning i KOSTRA.

Det er klart at driftsassistanse-rapporteringen er fordelaktig for både kommunen som rapporterer, men også for SSB som antakelig får inn flere og mer korrekte data enn tilfelle ville vært uten en slik ordning. Driftsassistansene er også faglig dyktige, og gir normalt raskt svar på eventuelle henvendelser i forhold til datauttrekket.

Bruken av filuttrekk er mest aktuelt for skjema 26B1 og 26B2, slik nå også driftsassistanse-rapporteringen er rettet mot. Men dersom man kan få utvidet bruken av filuttrekk også flere ikke ”AVLØP2000-brukere”, så vil det kunne være en fordel og en klar

forenkling for flere av kommunene. AVLØP2000 er også etter hva SSB har hørt en ”noe gammel applikasjon” og nyere og mer hensiktsmessige IT-løsninger vurderes fortløpende.

Antall 26B1/B2-skjema som er delrapportert fra driftsassistansen er vist fylkesvis i figuren nedenfor:

Klif skal ha et møte med laboratoriene som utfører analyser for renseanleggene, og diskutere muligheten for å oversende analyseresultatene i et filuttrekk.

6. Vann

6.1 Endret indikator for beredskapsplaner

Indikatoren inneholder i dag informasjon om kommunene har en beredskapsplan eller ikke. I MATS finnes det i tillegg opplysninger om hvorvidt beredskapsplanen er oppdatert, og om det har vært gjennomført øvelser siste år.

Det bør derfor vurderes om disse opplysningene skal tas inn i indikatoren slik at det vises om beredskapen er operativ.

Oppfølging: Ole gir tilbakemelding på hva som anses som god beredskap med tanke på oppdatering av beredskapsplaner og gjennomføring av øvelser, og setter opp et forslag til hvordan indikatoren skal formuleres. Indikatoren innføres for telleåret 2012.